

Rocznik Historii Sztuki, tom XXXVI
PAN WDN, 2011

JACEK DĘBICKI
AKADEMIA GÓRNICZO-HUTNICZA

SZCZĘSNY DETTLOFF (1878–1961)

Szczęśny Dettloff urodził się 5 października 1878 roku w Nakle nad Notecią, a zmarł 4 listopada 1961 roku w Poznaniu, pozostawiając po sobie imponujący dorobek naukowy, niewątpliwie warte przypomnienia osiągnięcia dydaktyczne, co było wynikiem jego szczególnego, by nie powiedzieć emocjonalnego zaangażowania. Był bowiem wzorem bezkompromisowego moralnie i politycznie nauczyciela akademickiego, którego ścieżkę życiową wytyczały polski patriotyzm i etyka katolickiego duchownego.

Szczęśny Dettloff był synem rzemieślnika Wiktora i Honoraty z Drobińskich. Uczęszczając do gimnazjum w rodzinnym Nakle, angażował się w działalność społeczno-polityczną, przewodniczył bowiem w latach 1897 i 1898 tajnemu stowarzyszeniu młodzieżowemu im. Tomasza Zana. Podjął następnie studia teologiczne w seminariach duchownych w Poznaniu i Gnieźnie, w trakcie których stał na czele tajnych kółek oświatowych. Kiedy natomiast przyjęto go w poczet członków nielegalnej organizacji Biała Róża, powierzono mu zadanie prowadzenia działalności kulturalnej wśród młodzieży gimnazjalnej północnych obszarów zaboru pruskiego. Rok 1901 był niewątpliwie przełomowy w życiu młodego Dettloffa, ponieważ przyjął wówczas święcenia kapłańskie, a wkrótce otrzymał nominację na wikariusza katedralnego w Poznaniu, by niewiele później zostać kapłanem biskupa sufragana. Już w tym czasie ujawniło się jego zamiłowanie do dydaktyki, ponieważ zaczął wykładać liturgikę w poznańskim seminarium duchownym.

Drugą przełomową datą w życiu Dettloffa był niewątpliwie 1910 rok, kiedy opuścił Poznań i udał się do Monachium, aby podjąć na tamtejszym uniwersytecie studia z zakresu historii sztuki, archeologii klasycznej, filozofii i muzykologii pod kierunkiem profesorów Bertholda Riehla, K. Volla i F. Burgera. W 1913 roku wyjechał na krótko do Berlina, gdzie miał pogłębiać wiedzę z historii sztuki pod kierunkiem Heinricha Wölfflina¹. Następnie przeniósł się do Wiednia, ponieważ podjął decyzję o kontynuowaniu studiów historii sztuki w prężnym wówczas naukowo i metodologicznie środowisku, słuchając z kolei wykładów Josefa Strzygowskiego, Juliusa Schlossera i Maxa Dvořáka. Nie ulega jednakże wątpliwości, iż najważniejsze dla Szczęsnego Dettloffa było poznanie i bezpośredni kontakt z Maxem Dvořákem, pod kierunkiem którego przygotowywał rozprawę doktorską *Der Entwurf von 1488 zum Sebaldusgrab*. We wstępie do wydanej po niemiecku rozprawy napisał: *Herzlicher Dank gebührt in erster Linie meinem hochverehrten Lehrer, Herrn*

¹ Informacje tę podał Piotr Skubiszewski [w:] M. Waliński, Z. Świechowski, P. Skubiszewski, *Ks. Prof. Dr Szczęśny Dettloff: wspomnienia pośmiertne, życiorys i bibliografia*, „Biuletyn Historii Sztuki”, XXV, 1963, s. 304–311. Należy jednakże przypomnieć, iż Heinrich Wölfflin wyjechał w 1912 roku z Berlina do Monachium. O Dettloffie również K. P i w o c k i, *Profesor Szczęśny Dettloff*, [w:] *Późny gotyk. Studia nad sztuką przełomu średniowiecza i czasów nowych*, Warszawa 1965, s. 11–15; idem, *Profesor Szczęśny Dettloff*, [w:] *Sztuka żywa. Szkice z teorii i metodyki historii sztuki*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1970, s. 179–183; A. Karłowska-Kamzowa, *Dettloff Szczęśny (1878–1961)*, [w:] *Wielkopolski słownik biograficzny*, Warszawa–Poznań 1981, s. 146–147; E. Iwanoyko, *Ks. Prof. Dr Szczęśny Dettloff – historyk sztuki*, [w:] Wit Stosż. *Studia o sztuce recepcji*, red. A.S. Labuda, Warszawa–Poznań 1986, s. 179–186; A.S. Labuda, *Horyzont wielkopolski, horyzont europejski. Seminarium historii sztuki Uniwersytetu Poznańskiego 1919–1939*, [w:] *Dzieje historii sztuki w Polsce. Kształtowanie się instytucji naukowych w XIX i XX wieku*, red. A.S. Labuda przy współpracy K. Zawiasa-Staniszwskiej, Poznań 1996, s. 168–192.